

Til: Styret for Naturhistorisk museum

Sakstype: Vedtak

Saksnr.: 4 – møte 03/14

Journalnr.: 14/459

Møtedato: 28.mai 2014

Notatdato: 21.mai 2014

Saksansvarlig: Arne Bjørlykke

Sakstittel: Rehabilitering av Tøyen

Vedtaket om flytting av Munchmuseet til Bjørvika i 2013 skapte en diskusjon om Tøyens fremtid og var grunnlaget for Tøyenløftet i Bystyret i Oslo. I Tøyenløftet er det en satsing på et nytt Vitensenter som skulle være en del av en større vitenpark med veksthus, og rehabiliterte museer. Dette har skapt en optimisme på Tøyen selv om mange fortsatt er skeptisk, og det er ikke uten grunn.

Optimismen var også stor på Tøyen når det i statsbudsjettet for 1976-77 slo fast « Etter at istandsetting og modernisering av Historisk og Etnografisk museum snart er ferdig, kjem no som neste prioritet byggingen av et Veksthus i Botanisk hage. I Statsbudsjettet for 1977-78 kommer nye kostnadsoverslag for Veksthuset og det står « Når Veksthuset er ferdig vil vi ta til med å utbedre Geologisk museum». Bevilgningene til veksthuset ble brukt til taket på Historisk museum og rehabiliteringen av Geologisk museum ble skjøvet fra i tid.

Rehabiliteringen av Tøyen har ligget inne i KDs og UiOs planer i snart 40 år, og det mangler forutsigbarhet i disse planene. Dette skaper en helt unødvendig frustrasjon i organisasjonen på NHM. For NHM er rehabiliteringen en viktig forutsetning for forskning og formidling. NHMs styre har som ansvar kvalitetssikring/kvalitetsutvikling av museets faglige virksomhet. På denne måten er rehabilitering av Tøyen klart innenfor styres mandat og derfor tar vi saken pånytt opp i styret.

I notatet fra EA til budsjettseminaret med dekanene og direktørene i UiO blir etterslepet i vedlikehold av bygningsmassen beregnet til 8.6 milliarder kroner. Årlige investering på 120 til 150 millioner dekker ikke dette behovet, tvert i mot vil etterslepet øke 600 millioner årlig. Å spise av kapitalen på denne måten er ikke bærekraftig, og kan ikke fortsette. Forvaltningen av over 500 000 kvadratmeter er krevende, men hvis ikke UiO kan gjøre dette tilfredsstillende bør oppgaven overlates til Statsbygg.

Etterslepet rammer museene særlig hardt fordi vi ligger ute i periferien av UiOs kjernevirksomhet. Det rammer særlig formidlingsvirksomheten, forvaltningen av samlingene og arbeidsmiljøet for de ansatte. I tillegg er museene UiOs ansikt utad for hundretusenvis av besøkende hvert år, og har dermed en viktig rolle i forhold til UiOs renommé.

Følgende oppsummering viser de mest sentrale utredninger og planer som vedrører bygningsmassen på Tøyen:

Riksrevisjonen 2002-2003: Lokalene tilfredsstillende ikke krav til museumsdrift

Livet i utkanten av UiO på Tøyen er en lang historie med løfter og håp som ikke blir realisert. Den første større eksterne vurdering var Riksrevisjonens (RR) store gjennomgang av 5 statlige museer Dokument 39, 2002-2003. Det ble klart påpekt at magasinene og utstillingene ikke hadde lokaler som tilfredsstilte de tekniske og funksjonelle kravene til museumsdrift i dag.

Masterplan 2007: Nybygg for magasinfunksjoner

Riksrevisjonens konklusjon var også tilgjengelig da Torstein Ramberg AS for UiO (2007) utarbeidet en Masterplan for utviklingen av bygningsmassen ved universitetet. I forslagene til tiltak foreslås det: «Nybygg for magasinfunksjonene og publikumsfasilitetene i tilknytning til de eksisterende bygningene og rehabilitering av eksisterende, antikvariske bygninger til museumsformål.»

Tøyen i lang tid har hatt et stort behov for rehabilitering. Det er samtidig klart at øremerkingen av midler til investeringer og vedlikehold fra KD opphørte i 1998 og universitetene har siden den tid finansiert dette gjennom rammene. Investeringer i vedlikehold og rehabilitering har ikke nådd opp i prioriteringen internt på UiO.

Roganutvalget 2006: Stort etterslep på fornying

Riksrevisjonens rapport ble fulgt opp med en NOU (Roganutvalget), som også så det store etterslepet på fornying av utstillinger og forbedringer av magasinene for samlingene. Det var klart at universitetene sto overfor store utfordringer med hensyn til rehabilitering og bygging av nye magasiner. Et flertall i utvalget foreslo at museene skulle skilles ut fra universitetene for på den måten få en politisk prioritering av det videre arbeidet med forvaltningsoppgaver, formidling, rehabilitering og nybygg. UiO ville noe overraskende beholde museene til tross for det enorme etterslepet innen museumssektoren.

Tingenes tale 2007: Nytt magasinbygg mest rasjonelt

Etter Roganutvalget kom Stortingsmeldingen Tingenes Tale i 2007-2008. I kapittel 8.5 Tiltak står: «Forholdene ved Naturhistorisk museum er mindre tilfredsstillende med dårlig sikring av samlingene. Nytt magasinbygg og renovering av de gamle byggene er den mest rasjonelle måten å løse utfordringene på og departementet har bedt universitetet i Oslo om å fremme forslag om dette.»

2009: Magasinbygget utsettes til fordel for livsvitenskapsbygg

Et rom og funksjonsprogram for renovering og nybygg ble gjort ferdig 18/3 2009. Det var klart at Magasinbygget måtte komme før renovering på grunn av at de gamle byggene måtte tømmes under renoveringen. Det ble holdt flere møter om en behøvde en KS1 analyse da nybygget allerede var foreslått i stortingsmeldingen. Før det ble en konklusjon fikk NHM en muntlig melding om at nybygget var droppet, og NHM tolket dette som en prioritering av Livsvitenskap. I realiteten betydde avgjørelsen om å prioritere livsvitenskap at Magasinbygget ble forsinket omtrent 15 år i tid.

2012: Midlertidige magasiner tas i bruk på Økern

Det første arealet på Økern i bygget som KHM hadde sine magasiner, ble planlagt i 2009 og ble gjort ferdig i 2010. Hovedformålet var å ha et magasin for de samlingene som ikke hadde plass på Tøyen, men som blant annet var på Jarlen

Den eneste mulighet for også å sikre de samlingene som var på Tøyen var å skaffe midlertidige arealer på Økern. Om 15 år kunne KHM overta lokalene på Økern når magasinbygget på Tøyen var bygget. Flytting av samlingene til Økern gjorde det mulig å starte rehabiliteringen av de gamle museumsbygningene. EA og NHM vurderte Geologisk Museum/Brøggers hus til å ha det største behovet for rehabilitering og at samlingene i Brøggers hus skulle flyttes til Økern først. Allerede for budsjettåret 2013 ble det lagt inn midler til husleie for magasin, men det tok lang tid å undertegne avtale om kjelleretasjen på Økern og gjøre ferdig prosjekteringen av ombyggingen.

Universitetsstyret 2011: Bevilger penger til forprosjektering

Universitetsstyret diskuterte i desember 2011 behovet for å rehabilitere museumsbygningene, og de foreslo et spleiselag i et budsjettinnspill til KD, der KD skulle ta to tredjedeler og UiO en tredjedel av kostnadene med rehabilitering av Brøggers hus og Colletts hus. Både innen EA/TA og NHM var det enighet om at Tøyen nå stod for tur. Prosjekteringen startet i 2012 med omdisponering av interne midler i EA. Universitetsstyret bevilget 15 millioner til forprosjektering i 2013 og 10 millioner for 2014 til detaljprosjektering/forprosjektering. Prosjekteringen skulle være ferdig i august 2013 og NHM skulle gjøre ferdig prosjekteringen av utstillingene til årsskiftet 2013/2014. Det har vært vanskelig å få eksakte data fra EA om forbruket til prosjekteringen.

KD 2013: Brøggers hus må tas innenfor UiOs rammer

På møtet med KD i 2013 var allikevel beskjeden at Brøggers hus med et mulig unntak for utstillingene, måtte tas innenfor rammene til UiO, men Brøggers hus er bare første skritt i rehabiliteringen av Tøyen slik det er beskrevet i blant annet Masterplanen fra 2007 og i stortingsmeldingen, Tingenes Tale.

I Stortingsmeldingen ber KD om et forslag til å rehabilitere Tøyen, men etter at Magasinbygget ble droppet til fordel for utbyggingen av Livsvitenskap, har ikke UiO fremmet et slikt forslag. Hovedgrunnen til at KD ikke ville være med på spleiselaget var at departementet ikke ville ha løsninger med delt finansiering. Den eneste realistiske mulighet for at NHM skal få rehabilitert de 100 år gamle bygningene er at KD/Statsbygg tar ansvaret for Lids hus og Colletts hus. Dette bør fremmes til KD med henvisningen til stortingsmeldingen snarest. Samtidig vil en startbevilgning på rehabilitering av Brøggers hus vis at UiO tar sin del av ansvaret.

Sikkerhet og arbeidsmiljø

Samlingene i Brøggers hus inneholder mineraler og fossiler av meget stor verdi. I påvente av rehabiliteringsprosessen har heller ikke sikkerhetsopplegget blitt vedlikeholdt i tilstrekkelig grad. Vi ser nå på mulighetene for å flytte det mest verdifulle materialet alt til høsten, hvis det er ferdigstilt plass på Økern. Av hensyn til sikkerheten til samlingene vurderer vi stenge utstillingene med samlingene. Sikkerheten til samlingene er EAs ansvar og den manglende sikkerhet har vært tatt opp en rekke ganger.

Det er også gjennomført klimamålinger som gir nedslående resultater. Laboratoriene i kjelleren og kontorene i 4 etasje er spesielt dårlige. Det er også gjennomført en risikoanalyse knyttet til HMS arbeidet med et nedslående resultat.

Ikke bare en universitetssak

Rehabiliteringen av Tøyen er ikke bare en universitetssak. NHM har et klart ansvar for pedagogiske tilbud til skoleklasser og for å øke interessen for realfag hos barn og ungdom. Gamle utdaterte utstillinger kan virke avskrekkende og ikke positivt i dette arbeidet. Rehabilitering av museumsbygningene vil også være en viktig del av Tøyenløftet og starten på Tøyen Vitenpark. I Vitenparken vil Oslo kommune og sponsorer etablere et Vitensenter, og KD vil ta ansvaret for et framtidig Veksthus. Nå er det viktig for gjennomføringen av Tøyenløftet at UiO gir et forpliktende tilsagn til å rehabilitere Brøggers hus ved å legge inn en oppstartsbevilgning for rehabiliteringen i budsjettet for 2015.

Konklusjon

W. C. Brøggers må av hensyn til formidlingen av geologi, og arbeidsforholdene til de ansatte rehabiliteres straks. Nye utstillinger vil øke publikumsbesøket kraftig (størrelsesorden 3x) og en utsettelse av rehabiliteringen vil påføre NHM et betydelig tap og en reduksjon i rekrutteringen til geofag og andre naturfag.

Forslag til vedtak

Styret i NHM foreslår at Universtetsstyret bevilger en oppstartsbevilgning på 20 millioner kroner til rehabiliteringen av Brøggers hus for 2015 og rehabiliteringen er fullfinansiert i 2017.

Vedlegg: Tidslinje for Brøggers hus 1978-2014

Tidslinje 1978-2014

